

DÉLMAGYARORSZÁG

76. évfolyam, 140. szám
1986. június 16., hétfő

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPART
SZEGET VÁROSI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Havi előfizetési díj: 43 forint
Ára: 1.80 forint

Epilógus az iskolaévhez

Ífjú ember téblábol az egyetemi tanszék előtt, menne vizsgázni. Kérdem, kire vár? Sajna, nem tudja, olyan kis alacsony férfi, feketés hajú, raccsol —, magyarázza körülírással a vizsgáztatóját, hátha ráismerek és útba igazítom. Fél évig voltak együtt, a tanár a katedrán, ő a padban, *eny nyire ismerik egymást*. Szó se róla, sokan vannak hallgatók is, oktatók is szép számmal, fontosabb dolguk is volt, mint egymást ismergetni. Különben is, rohan mindenki különmunkára, randevúra. sörözni, nyelvórára, edzésre. Talán az iskolán kívül jobban törődünk egymással? Egyszerű válaszok persze mindig adhatók, de ritkán elegendők.

Múltkoriban a képernyőre került egy dunántúli kisközség tantestülete, ahol a néhány szem tanerő közötti átkos belháború évekre kiiktatta a naponkénti köszönés időigényes vállalkozását. Minden energiájukat lefoglalta a ki-kit-győz-le című ősi népjáték. Vajon, hogyan tanították ezekben a sötét esztendőben nebulóikat, s mire? Mondják persze mifelénk is, innen a Dunán, hogy vannak iskolák, ahol már a tanügy sem ismeri egymást, mert nagy a létszám, folyvást cserélődnek, egyszerűbb is, minék a feszültség. Könyvet lapozgatok, mely a diplomák túltermelését, sőt, értékvesztését bogozgatja, nekem nem túl meggyőzően. Abban mindenesetre igaza van, hogy apáink országához képest sokszorta több felsőfokú iskolát végzettünk teszi a dolgát, ha hagyják, meg ha képes rá. A tömeges képzés hatására valami nagy gyárrá változott a tanügy, melynek az elején *bemegy* a gyanútlan kis palánta, és a végén *kijön* a jobbara anyukakorú hölgy, ritkábban a szakállas dalia. Közben nem szűnő fölényrel mondják ki: álljon fel, menjen a táblához, feleljen, üljön le!

Jókai egyik regényében a régi nagy családról ír, ahol mindenki szereti a másikat, rend van (és nem nézik a tévét). Elköltik a vacsorát, beszélgetnek(!), és a gyermekek mese után, mit a dada szolgáltat, aludni térnek. Szendérgéséből a legkisebb felriad, lövés dörren, hangos szavak, sikolyok. Kiderül, a látogat megtevesztő volt, mint azóta is annyiszor, senki nem mutatta igazi arcát a gyerekek előtt. Természetesen a gyerekek felhöllen boldogsága végett folytaták emelkedett színjátékukat. Drága meseíró Jókaink maig szóló példázatot állított elénk. Vajha, nevékon neveznénk dolgainkat, vállalnánk tetteink, hinnénk igéink — bizony, új világ lenne. De félre eretnek álmok, melyek különben is gyermetegek, hiszen nem elhatározáson múlik a változás csupán, különösen nem az ily nagy horderejű. Mesék helyett inkább a *kis lépések* oldalazó, de célirányos húzódását kövessük!

Közösség után vágyódnak a gyerekek, csakúgy, mint apáik. Szeretnék felépíteni világukat. Barátokból és kedves emberekből, megértő társakból. Láthatóan vadonatúj ötlet, mely jözserevel végigkísérte az emberiség dicsőséges útját, keréktől az égi járgányig. Unalommal elegy sajnálkozással olvasom a Mozgó Világ májusi írását a hazánkban is feltűnt punkok-ról. (Hol vannak már a virágyerekek!) Szerezték budiláncot, jelvényeket (élmunkást is!), és répagatyát öltve pukkasztják-dühítik amúgy is viseltes idegzetű környezetünket. Ennyi teltett ifjainktól, akiket egyébként felháborít a szociális igazságtalanság, mi ellen ily módon tiltakozván alkotnak kissé szagos, ám öleleg közösséget. Szóval az életnek induló fiatal embereknek évezredek óta természetes törekvései jellemzik a mieinket is, csapatban lenni, együvé tartozni. Kellene ehhez az iskola *segítsége* sőt, tudatos nevelése. Az angoloknál évszázados hagyománya van ennek az iskolai évjáratkötésnek, amely éppen az életben kamatozik. Elhaladva az időben, megérti a szemlélő, hogy a közösség bizalmat feltételez a másik ember iránt, a többiekhez. Bízom abban, hogy elfogadnak maguk közé valónak, ha kell, segítenek. Félő, hogy manapság *legföljebb a család határáig* jutnak el megelőlegezett jóindulataink, onnantól kezdve a mindenki-ellenség vadona rémiszt. Vajon, nem erre mutat sok félbemaradt dühöngésük emléke parkokban, liftekben, úton-útfélen?

Miként lehet közösségeket képezni? Erre a kérdésre a válasz avval kezdődik, hogy *szeretni kell a gyerekeket*, ez a követelmény megkerülhetetlen. Mindenféle tudós pedagógiai hősköltemény alapvetésül mutatja a tapasztalat, hogy *örülni kell* az ifjú emberek jelenlétének, másként dugába dőlnek megváltó terveink. Félreértést kerülve: a szeretet demokrata magatartás. Már az egészséges formáját tekintve, amelynek mélyen *érték* a kölcsönös tisztelt. Ha erre adnak indítást tanítóink, gyakorló terepül erre kínálkozik az iskola — a társadalmi közéletben is mutatkozik munkájuk hasznossága.

Manapság mást sem hallani, mint a tudományok nagyságának, mindenhatóságának nem szűnő dicséretét. Így van rendjén, hiszen ilyen szellem uralkodik szerte a világban, tudományos szelek fújják jövőnk vitorláit. Am az irány, az olykor meglepő gyorsasággal változik, új felismerések, távlatot nyitó gondolatok hatására. Vajon, mennyire engedi meg a gondolatok szabad áramlását a tantárgyak és tanrendek kötötte iskolá? Igaz, a hegymászás egyetlenn ésszerű magyarázata, hogy ott magasodik a hegy!

Tráser László

Város lett a panelhegyekből

Irányítószáma
6723

Azt hittük, hogy csodát látunk. Az egyik mamutautót még ki sem engedte a sár, a nácsikról már erkélyt emelt a daru, és plafont, és fürdőszobát. Azt hittük, csodát látunk, hisz a barangolásra alkalmas két hét vége közt újabb utcák épültek téglá nélkül, betonhegyeket emelt néhány munkás, és butácska kérdéseinkre készséges válasz érkezett: ezt úgy hívják fiúk, hogy panel! Hát mégis igaz! — rohantunk hazáig a hírrel. — Ezentúl beton-kátyavarákban laknak majd az emberek, papirba csomagolják a falakat, a padlóra meg szőnyeget ragasztanak. „Aztán hun lösz ez, öcsém?” — döfték belénk a kérdést az öregek. „A töltés mellett, Vásárhely felé, és úgy hívják majd, hogy Tarján...”

Miért épp Tarján?

„Tarján neve 1753-tól szerepel a térképeken, az okiratokban. Valószínűleg a honfoglalók egyik törzsének nevéét őrzi. Korábban szőlők, majd e század elejétől családi házak voltak itt. Az új városrész építését 1966-ban kezdték meg a József Attila sugárút, Lugas utca és a köröltés között. Az első — úgynevezett százaz — házak a mai Csörölő utcában épültek, míg az első panelok Dunaujvárosból érkeztek. Ennek emlékét a Pentelei sor elnevezés őrzi...”

Bevallom, e néhány sor tudományt a Szeged úti-könyvből másoltam ki. Ré-szint kíváncsiságból, no meg mások okulására. A nevet hát kinyomoztuk. Megrajzoltuk a határokat is. A kérdés most már mindössze annyi: milyen város ez a Tarján (mert, hogy az, bizonyítják a buszfeliratok), felébredt-e öröknek ítélt álmából? Ugye értik, mire gondolok? A hetvenes évek elején indult, s ma is dúló vitákra, miszerint alvó városokkal szeg-

lyezzük nagyobb településeinket, ahol csak közöny terem, meg elidegenedés.

*

Rövid sétára mellém szegődött az egykori Tarjánlakó majd évtizedes tapasztalata, számos vita könnyen éleszthető emléke, s végül egy helyismeretből jelesre vizsgázó szakember, Adamik Andrásné, aki Tarján III-as népfrontkörzetének elnökeként gyűjtöget panaszokat, terveket, élményeket.

Tehát Szeged első igazi „alvó városa”... Szerencsére soha nem lett az. Az önálló települések ereibe vért adó üzemek, intézmények ugyan elkerülték, de ügyes városrendezők egy csellel megmentették — önálló városrészként ugyan, de bekapcsolták Szeged érrendszerébe. A buldózerek nem akartak mindenáron új utcákat faragni, így ha panelszegélyvel is, de élő maradt a József Attila sugárút, a Rétok utca, hogy csak két főtűjét említsem. Ami viszont jórészt már a tervezőasztalon született (például a Budarinti alvó városokkal szeg-

szalad Gedótól a Csillag tér felé, hogy Szeged új körútjának alapját teremtette meg. Így aztán lett igazi városrészközpont (a Viztorony tér), s nem volt túl nehéz utcanevekkal sem felváltani a minden próbálkozás ellenére is idegesítő számokat — százazok, kétszázazok, háromszázazok...

Ez persze csak egyik szerencséje a tarjániaknak. A másikról még ők sem tudtak a beköltözéskor — nagyon szerencsés korban, a mind gyakrabban visszasírt hetvenes években kapták a lakást. Hogy mi ebben a különös? „Mindössze” az, hogy akkoriban a lakással még járt lakótelep is — boltok, bisztrók, éttermek, eszpresszók, gyógyszertárak, orvosi rendelő, játszótérek is. Ha nem is sikerült valóra váltani minden tervezői álmot, Tarjánban mégis van majdnem minden, amire kitaláltuk ezt a szép szót — infrastruktúra. Hogy ez mekkora kincs? Nos, lehet kérem érdeklődni Makkosházán, ahol ösmagyar módszerekkel gyűjtögetnek négy-öt boltban az asszonyok, vagy ahonnan kilométerekre viszik az óvodást, ahol... De minek folytassam, hisz a „szűkös anyagi lehetőségek” címszóval összefoglalt mai valóságról a letehetségtelenebb piktor is tud mifelénk képet festeni.

*

Vagyis hát semmi gond? A tarjániak általában így kez-

dik a választ: „ahhoz képest, hogy panel...” Ebben a felmondatban ott a technológia bírálata, és ott a panellakó szemérmessége is, amellyel fogadja a tehetősebbek (netán csak szerencsésebbek) lekezelő ítéletét.

Adamik Andrásné néhány részletéről is beszélt. Például arról, hogy egy ekkora városrészben igazán épülhetne olyan kulturális intézmény, ahol állandó helyen kínáltnak valóban vonzó programokat. Hisz egy-két, utcán csellengő tarjáni generáció már felnőtt, s minek megvárni a harmadikat. Persze az itt élők is tudják — ma már Tarjánra sem jut annyi pénz, mint a panelfénykorban. Így a többi terv már inkább pénztárcához szabott. „Rendbe kéne tenni a Rétok utca útburkolatát, a járdát... terveket, pénzt, netán társadalmi munkát vár a Csillag téri kispiac... és gondosabb lakókat minden tér, minden utca. Mert bizony igencsak pusztulnak a játékok, és szemét is kapaszzkodik a fűben épp elég.”

Mielőtt bárkit is sértene a kritika: épp a tarjáni utca változása mutatja, város alakul a panelhegyekből. Már ötödikig nyújtózkodnak a fák, és virág kerül a panelkertekbe is. Vagyis húsz év után leírható — Tarján nemcsak 7 ezer lakás 25 ezer lakóval. Hanem város, Szeged városa.

Bátyi Zoltán

